

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiune

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Cătră Onorații Preoți și Invetători!

P. S. Sa Dl Episcop diecesan Iosif Goldiș
a binevoit a-mi adresa următoarea scrisoare:

Părintelui Vasilie Mangra!

„Știind zelul și activitatea, ce ai dezvoltat încă de pe la anii 1870 la redactarea revistelor „Speranța“, apoi „Lumina“ organul oficial al eparchiei Aradului; la întemeierea și redactarea revistei „Biserica și Școala“ acum organul oficial al eparchiei Noastre; și poșezând Cuvioșia Ta experiența unei munci și activități de un pătrăriiu de veac pe terenul bisericesc și școlar, — prin aceasta te poftim a relua cu începere dela 1 Ianuarie st. n. 1900 redactarea jurnalului „Biserica și Școala.“ etc. . . .

Arad, la 18/30 Decembrie 1899.

Iosif Goldiș, m. p.
episcop.

Urmând invitației archipăstorești, am primit cu supunere sarcina de a lucra la redactarea „Bisericeii și Școalei“, pentru că: „Mergeți de invetăți toate neamurile“ este cuvântul de ordin dat de cătră Mântuitorul apostolilor și tuturor succesorilor misiunii sale. „Poporul meu, zicea Domnul cătră fiii lui Israel, întrebăți pe preoții mei despre legea mea.“ (Ageu II. 12).

Deja la 1877, când s'a întemeiat „Biserica și Școala“, am constatat necesitatea de un organ special pentru cultivarea și lățirea ideilor și a principiilor religioase și morale. „De aci, dela acest punct, ziceam în primul numer al „Bisericeii și Școalei,“ trebuie să pornim, dacă vroom sincer, ca să formăm poporul, să-i inspirăm conștiința de sine, să-i cultivăm mintea, să-i nobilităm inima, și să-i asigurăm o pozițiune mai bună, un viitor mai fericit.

„Scopul și tendența noastră este: a deștepta simțul religios-moral și respectul cuvenit bisericeii

și sfintelor ei așezăminte; a înainta bună starea școalelor și invetământul poporal.

Ne-am angajat încă de pe atunci pentru următorul program de muncă:

Vom susține și apăra autonomia și vaza bisericeii. Vom susține constituțiunea ecleziastică în spiritul bisericeii universale a Resăritului, și după praca ei.

Ne vom sili a da cunoștințe și lămuriri speciale asupra doctrinei și disciplinei bisericești, precum și tratate din istoria bisericeii și din dreptul ei canonic.

Vom ține compt de toate evenimentele mai însemnate în biserica ortodoxă română, din coaci și din colo de Carpați, precum și de evenimentele mai însemnate în viața religioasă a altor bisericeii creștine.

Pentru a ușora direcțiunea predicatorială a preoților vom publica predici și omilii bisericești.

Vom publica, în acest jurnal, articuli și scrieri de cuprins instructiv și de știință din ramul pedagogiei, al științelor naturale, igienei și din sfera economiei naționale și rurale; scrieri asupra didacticei și privitoare la organizațiunea și administrarea școalelor.

O îngrijire deosebită vom avé pentru a stringe și a susține legătura și armonia între școală și biserică, epărând caracterul confesional al școalelor în spirit și formă.

Despre toate dispozițiunile consistoriale referitoare la administrațiunea și disciplina bisericeii și școalelor vom da informațiuni și cunoștințe exacte.

Cunoscând noi lipsurile și neajunsele clerului și ale invetătorilor, una din principalele preocupățiuni ale noastre va fi cestiunea îmbunătățirii poziției materiale a preoților și invetătorilor.

Chemat la muncă din increderea P. S. Sale episcopului diecesan Iosif Goldiș, voiu continua lucrarea, începută cu 23 de ani în urmă, pe basa programului stabilit atunci, conform trebuințelor bisericeii și școalei, ale clerului și corpului invetătoresc.

Diracțiunea preoției cerënd imperios niște cunoștințe mai întinse, mai varii și câte-odată foarte abstracte, comandă mai mult ca ori-care altă direcțiune un studiu mai adânc și susținut neîncetat. În ori-ce știință, dacă nu merge cineva înainte, dă înapoi. Când nu câștigă cineva, perde; când nu învață mereu, uită. „O păstorilor! zice Domnul prin

profetul Ezechiil, au pascu-se păstorii pe sine? Au nu pe oi le pasc păstorii?"

Cătră voi me adresezi dar, onorați preoți și învățători, cari sunteți împreună lucrători în câmpul cel larg al culturii și educațiunii poporului român, vouă vă cer spriginul și conlucrarea, la îmbunătățirea stărei morale și intelectuale a poporului nostru, căci numai prin voi poate să dobândească el mântuirea care a trimis Domnul poporului său!

Vasilie Mangra.

Predică *)

la Nașterea Domnului nostru Iisus Christos.

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pre pământ pace, între oameni bunăvoire.“ (Luca II. 14).

Această cântare ângerească resonă astăzi în toate bisericile dreptmăritoare, în toate locurile pe unde se gășesc creștini bine-credincioși; în casa bogatului ca și în coliba seracului, pretutindeni se simte bucuria cea mare care o vesti ângerul Domnului păstorilor din Vitelem și tuturor oamenilor. Căci „prunc s'a născut nouă Fiul, și s'a dat nouă, a cărui stăpânire s'a făcut preste umărul lui, și se chiamă numele lui ânger de mare sfat, sfetnic minunat; Dumnezeu tare, biruitor, Domn păcii, Părinte veacului ce va să fie.“ (Isaia IX. 6).

Pruncul nou născut prezis de proroci este Mântuitorul Christos, a cărui naștere o adevărește ângerul ca fapt împlinit, zicând:

„Nu vă temeți, că eată vestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot poporul, că s'a născut vouă astăzi Mântuitor, care este Christos Domnul, în cetatea lui David.“ (Luca II. 13.)

* * *

Între întruparea lui Christos și mântuirea neamului omenesc există raportul, care unește mijlocul cu scopul, și noi caută să mărturisim, că cea de a doua din aceste două taine nu este mai puțin nepătrunsă de mintea omenească decât cea dintâiu.

Neapărata trebuință a unei mijlociri dumnezeiești pentru a da omenirii nevinovăția ei cea dintâiu a fost recunoscută la toate popoarele din lumea veche. Dorința de a renoua legătura ruptă între om și Dumnezeu, de a șterge pata păcatului, de a redeschide ceriul posterității lui Adam, este dorința și așteptarea obștească a tuturor popoarelor. Pentru aceea se numește Mântuitorul: **așteptarea națiunilor**. „Sceptrul nu va lipsi din Iuda și legiuitor din coabsele lui, până nu va veni împăciuitorul, și acela va fi așteptarea neamurilor.“ (Facere 49 v. 10).

*) Întocmită pentru combaterea sectei „pocăiților“ sau a „nazarenilor“ care anii din urmă s'a ivit în unele comune din eparchia Aradului.

Înainte de nașterea și venirea Mântuitorului Christos în lume, închinăciunea idolilor era religiu-nea tuturor popoarelor. Toți oamenii în locul creatorului cinsteau făpturile, ear cinstirea adevăratului Dumnezeu, chiar și la poporul ales, căruia D-zău prin Moisi îi dăduse legea, și prin proroci descoperirea despre darul seu și mântuirea omului, era cu totul scăpătată și schimonosită. Omenirea sta în întunerecul neștiinței și în robia păcatului. Necredința, desnădăjduirea, asuprirea și uciderile erau roadele întunerecului. La sârbările care se dau odinioară poporului de cătră împărății Romei se petreceau privilegiile cele mai îngrozitoare. Multime de oameni își perdeau viața luptându-se între dâșii sau cu fierele selbatice, ori se junghiau ca jertfă pe altarele păgane. Împăratul Octavian a poruncit să se jertfească o odată pe altarul Cesarelui 300 de oameni. Spartanii în timpul războaielor peloponesiace au ucis 2000 de robi (sclavi). Nici un fel de apropiere între oameni și popoare nu era; pământul se făcuse un tirg de sclavi, drepturile omului erau desprețuite, drepturile săcietății călcate.

„Pretutindeni, zice filosoful Seneca, domnia crima și fărădelegea, și starea de lucruri era atât de înrăutățită, încât nu mai era mijloc de îndreptare, pare că era o luptă a se întrece în crime și în păcate; nu era nici un respect cătră virtute și dreptate; pretutindeni corupțiunea și păcatul se sevârșiau public; legile se călcău de toți și fie-care se întrecea a falsifica adevărul și a amesteca binele cu răul.“ (Seneca de ira, II. 8 epist. 95).

Atunci însă „a trimis D-zău pre Fiul său cel născut din muiere, care s'a făcut sub lege, ca pre cei de sub lege, să-i rescumpere.“ (Galateni c. 4 v. 5—6). Și „poporul cel ce ședea întru întunerec a văzut lumină mare, și celor ce ședea în laturea și în umbra morții, lumină a răsărit lor.“ (Mat. 4 v. 16). Dumnezeu veni în atingere directă și în unire cu omul pentru a-l ridica, ferici și mântui din starea decăzută în care se gășia. Fiul lui D-zău se făcu om pentru a învăța pe om după exemplul lui Eliseu care încălzea la sinul seu pe fiul văduvei.

De atunci fața lucrurilor și viața popoarelor s'a schimbat, pentru că: „Mila și adevărul s'au întimpinat, dreptatea și pacea s'au sărutat.“ (Psalm 84 v. 10).

Omenimea care crede în Iisus Christos se luminează cu lumina evangheliei cerești, primește cunoștința de Dumnezeu, ideile și simțământul de frățietate, de libertate și de egalitate.

Toate popoarele vechimei consfințiau sclăvia. Un învățat scriitor grec arată că numai în Atica din totalitatea locuitorilor de 500,000 suflete, 400,000 erau sclavi sau robi. Iisus Christos cel dintâiu propovăduște popoarelor: **toți oamenii sunt liberi, pentru că toți oamenii sunt frați**. El este cel dintâiu care a pășit preste cercul patriotismului local, pentru a îmbrățișa cu iubirea sa omenirea întreagă.

Nici un înțelept, nici un legiutor nu s'a găsit până la Christos care să fi făcut lege pentru frățietatea și egalitatea oamenilor. Romanii numiau vrășmași pre cei ce trăiau în afară de Italia; Grecii priveau ca barbar pe ori-cine care locuia sub un alt ceriu, afară de al Greciei; ear Jidovii și mai mici la suflet se mângăiau în restrițele lor cu nădejdea că un Mesia biruitor va răsbuna curând poporul lui David.

Singur Iisus Christos aduce și propovăduiește pre pământ pace și între oameni bunăvoință. „În zilele lui va răsări dreptatea și mulțimea păcii“, zice Dumnezeu prin rostul prorocului David (Psalm 71. v. 7); adeca pacea omului cu Dumnezeu, pacea cu deaproapele seu, din care isvorește frățietatea între oameni, pacea cu noi înșine, adeca pacea inimii, pacea conștiinței prin împlinirea datorințelor noastre. Numai cel ce viețuește în pace este liniștit și mulțumit.

Mântuitorul Christos în tot cursul vieții sale pământești n'a încetat a propovădui pacea și a-o recomanda învățăceilor săi, zicând: „Pace vouă, pace las vouă, pacea mea dau vouă“ (Ioan, 14 v. 27, c. 20 v. 20). „Christos este pacea noastră“ zice apostolul către Efeseni. (II. v. 14). Și totuși, ceea-ce mai mult lipsește oamenilor în timpul de față, cu durere, trebuie să-o spunem iubitorilor,—este chiar pacea!

În familie, în societate, pretutindeni nu se vede decât ceartă și vrajbă între oameni, unii pre alții pismuind, unii pre alții prigoniind, fiii resvrătind contra părinților, fratele contra fratelui, creștinii contra poruncilor dumnezeiești. Christos „întru ale sale a venit, și ai săi pre dânsul nu l'au primit.“ (Ioan I. 11).

În locul ereticilor din veacurile dintâiu ale creștinismului, cari huliau împotriva Fiului lui Dumnezeu, în locul barbarilor din evul mediu, cari au prădat bisericile creștine, se încearcă a-și ridica capul un soi nou de cotropitori șieretici, cari cu atât sunt mai primejdioși și vătămători, cu cât ei se arată îmbrăcați în haina creștinismului, ca lupul îmbrăcat în pielea oaei, ear în lăuntru sunt lupi răpitori, cari au intrat în staulul bisericii pentru a sfășia turma lui Christos în credință și în morala ei religioasă.

Înțeleg aci pe acei rătăciți, cari sub mineinosul nume de „pocăiți“ pângărind legea părinților, de biserică s'au lăpădat și capiște 'și-au zidit. „Că va fi vreme, zice apostolul, când învățătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftele sale își vor alege loru-și învățături scărpinându-se la urechi, și dela adevăr auzul își vor întoarce, și la basne se vor pleca. (II. Timot. 4 v. 3, 3). „Și mulți proroci mincinoși se vor scula, zice Mântuitorul, și vor înșela pre mulți, și pentru înmulțirea fără-de legei va răci dragostea a multora.“ (Matei 24 v. 11, 12.)

Ci ve sfătuesc, iubitorilor! „Să nu credeți pe tot duchul, ci să ispitiți duchurile, de sunt dela Dum-

nezău. Întru aceasta să cunoașteți duchul lui Dumnezeu și duchul înșelăciunii. Cel ce cunoaște pre Dzeu ne ascultă pre noi; care nu este din Dumnezeu, nu ne ascultă pre noi; dintru aceasta cunoaștem duchul adevărului și duchul înșelăciunii.“ (I. Ioan 4. v. 1).

Dumnezeescul Mântuitor venind pre pământ pentru a sevărși lucrarea cea mare a răscumpărării neamului omenesc, a întemeiat biserica sa spre a sădi în oameni duchul adevărului și a-i conduce la perfecțiune și fericire. Pentru atingerea acestui scop mântuitor, el „a dat pre unii apostoli, ear pe alții proroci, ear pre alții evangeliști, ear pre alții păstori și das-ăli, spre sevărșirea sfintilor, spre lucrul slujbei. spre zidirea trupului lui Christos, până ce vom ajunge toți la unimea credinței și a cunoștinții Fiului lui Dumnezeu.“ (Efeseni 4. 11—13).

Iisus Christos a așezat în biserică învățători, slugitori și conducători sufletești, și n'a lăsat acestea diregătorii la toți credincioșii, fără deosebire, pentru-că: „nimeni singur nu-și ia lui-și cinstea, ci cel chemat de Dumnezeu, ca și Aron.“ (Evrei V. 4. 5.). Nimeni adeca nu poate și nu are drept a învăța în biserică decât cel ce a primit chemarea aceasta prin taina preoției, așezată de Domnul nostru Iisus Christos, care investind pe Apostolii sei cu putere dumnezească, a impus tuturor creștinilor îndătorirea de a primi învățătura și sfințele taine dela ei și următorii lor, episcopi și preoți zicând: „Cel ce ve ascultă pre voi, pre mine me ascultă, și cel ce se lapădă de voi, de mine se lapădă; eară cel ce se lapădă de mine, se lapădă de cela ce m'a trimis pe mine.“ (Luca X. 16).

Biserica română, păzitoare credincioasă a învățăturilor și așezămintelor lui Christos, a fost păzitoare și ocrotitoare naționalității noastre, cetate nebiruită a neamului românesc. În ea și prin ea s'au preamărit străbunii nostri; pentru ea și prin ea au trăit și s'au sfirșit părinții nostri, pentru-că în ea a fost totdeauna schinteaua dumnezească, care a aprins focul sfânt în inima poporului român pentru apărarea legii și moșiei strămoșești.

Ștefan Cel Mare, viteaz biruitor, care în 47 ani de domnie a ridicat în semn de mulțumită lui Dzeu pentru biruințele sale, nu în sabie, ci în rugăciune, nu în tabără, ci în biserică 'și-a pus nădejdea, și cunoscând isvorul biruințelor către el alergat-a. În noaptea după războiul dela Racova, Ștefan aleargă la acel om, care lăpădându-se de lume trăia în pustiu, la un pustnic, în mijlocul pădurilor, și plecând armele naintea patrachirului, căzut în genunchii, cel mai mare biruitor, înaintea unui călugăr smerit, cu lacrimile pe față îi zicea: „Părinte! roagă să biruim!“ Și din codri aduse biruințe în tabere! *)

*) Nenumitul necrologist a lui Ștefan cel Mare.

Bunii români au fost și sunt buni creștini, legea părinților cinstind, porințele bisericii păzind; căci cine ne a învățat să prăznuim sfințitele aduceri aminte ale mântuirii noastre: *Nașterea lui Christos, Botezul Domnului și altele?* Cine ne-a învățat frumoasele cântări, care împodobesc serviciul divin la sfințele sărbători, înalțându-ne mintea și inima la Dumnezeu? Sfânta maică biserică! Ea este învățătoarea noastră de lucrurile cele duhovnicești, ea ne aduce aminte neîncetat de cele ce a făcut Domnul pentru mântuirea noastră, și de ceea ce datorim să facem noi pentru a-ne însuși mântuirea câștigată și dăruită nouă de stăpânul. Biserica ca o mamă învățătoare și conducătoare, totdeauna gata a mângăia, a încurajia și a ne întări, mijlocind pentru noi, ne învață totodată și pe noi înșine să ne apropiem de Dumnezeu, și să zicem: „*Nașterea ta Christoase Dumnezeul nostru, resărit' a lumii lumina cunoștinței!*“

Drept aceea, vă îndemn, iubiților, cu cuvintele sfântului apostol Pavel: „*Stați și țineți predaniile care v' ați învățat.*“ (II. Tesalon. 2. 15). Stați în credința părinților și țineți predaniile bisericii; nu ve desbinați de sinul mamei care v' a crescut cu laptele creștinătății. Fugiți de desbinare, ca de isvorul reului, căci, zice Sfântul Ioan Gură de aur: „*Nimic nu depărtează de Dumnezeu așa de mult, ca desbinarea dela biserică. De și noi am sevrși binele fără măsură, dar prin desbinarea dela biserică noi duminicăm trupul lui Christos, care este este biserică.*“ (În epist. ad. Ephes. Hom. XI. 1.).

Veniți dar să ne închinăm la Christos și să ne bucurăm lângă leagănul dumnezeesc din ieslele cele smerite ale peșterii din Vitleem. Și precum au venit maghii dela răsărit cu daruri: aur, smirnă și tămăie, așa și noi să-i aducem ca daruri *credința, dragostea și nădejdea creștinăscă, și așa toți împreună, cu un cuget și cu o inimă cântare de biruință să-i cântăm, strigând: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pre pământ pace, între oameni bunăvoire!*

„*Ear însuși Domnul nostru Iisus Christos, și Dumnezeu și Tatăl nostru, care ne a iubit pre noi și ne-a dat mângăiere vecinică, și nădejde bună prin dar, să mângăie inimile voastre, și să ve întărească pre voi întru tot cuvântul și lucrul bun.*“ (II. Tesalon. 2. 16. 17). Amin!

V. Mangra.

Blândeța preotului.

Cu toate că însușirile trebuincioase unui păstor sufletesc sunt multe, care se descriu de sfântul Apostol Pavel în cartea sa către Tit și în cea d'întăiu către Timotei, totuși blândeța rămâne una din cele mai însemnate virtuți necesare preotului, prin care el înriurează

asupra inimilor omenești. „*Învățați-vă dela mine, zice Mântuitorul Christos, că blând sunt și smerit cu inima.*“ Și dacă tot creștinul este dator a ave această însușire sau calitate ca sigilul neapărat al caracterului seu de creștin, apoi cu stăt mai virtos preotul.

Fără îndoială, blândeța, dulceața caracterului și dragostea creștinească sunt singurele virtuți ce asigură succesul funcțiunii celui ce a devenit păstor duhovnicesc; singurele virtuți ce el este dator a-le practica cu statornicie nu numai în oare-care împregiurări, de exemplu la mărturisire, ci în toate afacerile, la ori-ce pas în viața practică, și nu numai cu păstoriții sei, ci cu toată lumea, căci numai astfel va pute atrage la fapte bune pe ceilalți și le va însufla o înaltă idee despre sfințenia misiunii sale.

Se știe că mânia este un păcat de moarte, cauza la o mulțime de fapte urite, ce aduc cele mai mari nenorociri între oameni. De aceea dacă ori-cine este dator a-și stăpâni mânia și iuțeala, ca să nu sevrșească fapte ce trag după sine căință și adesea nefolositoare; apoi cu atât mai mult preotul trebuie să biruească acest demon și să nu-i dea loc în sufletul seu, fie și cu pricină binecuvântată.

Blândeța este singura doctorie contra mâniei, știind mai cu seamă, că un preot, ca tată al fiilor sei sufletești, este dator a îndrepta, a combate greșelele lor nu cu asprime, ci cu acea dulceață evangelică, ce impune mai mult decât ori-ce. Fiind însă trebuință de a vorbi și a mostra pre cei abātuți, aceasta o va face cu înțelepciune și fără supărare, biciuind păcatele lor, ear nu persoanele, căci prin blândețe în exercițiul funcțiunii preoțești nu înțelegem slăbiciunea caracterului, lăsând a ni se călca drepturile slujbei ce ni s' a încredințat și a suferi să se împosească înălțimea acestei misiuni în mâinile noastre, ci înțelegem bunătatea inimii.

Prin blândețe dar' și prin înălțimea virtuților sale preotul va isbuti a-și asigura sfințele lui drepturi de adevărat părinte asupra fiilor ce conduce, făcându-i pe toți să-i respecte cu plăcere aceste drepturi.

Este adevărat, că religia ordonă credincioșilor a respecta persoanele bisericesti; însă trebuie ca acest respect să și-l capete preotul mai mult prin meritele sale, de cât să-l ceară sau să-l pretinză însuș dela păstoriții sei. Pentru aceasta el trebuie să se ferească de amestec în afaceri ce nu-l privesc pe dânsul, sau de a întrebuița vorbe necuviincioase, și defăimătoare pentru ori-ce pricină, când chiar asemenea neînvoeli se ivesc între poporeni sei, el este dator a le liniști însuși și a le împăca totdeauna cu cea mai mare blândeță. Altfel va greși și va deveni gâlcevitor. Apoi preotul, amicul intim al familiilor care îi împărtășesc cele mai mari secrete de ale lor, cum va isbuti să cunoască ranele interioare ale lor? Cu ce curagiu și încredere aceste familii îi vor destăinui suferințele lor cele mai ascunse, când cunosc așa de bine caracterul gâlcevitor, aspru sau mânios, ori chiar dușmănos al păstorului lor?

Contra acestui defect, din nenorocire așa de comun, credem că nu este de ajuns pentru un păstor a prim: de

timpuriu o educațiune intelectuală și curat bisericască, ci în timpul funcțiunei sale este necesar o priveghere înaltă și neîntreruptă. „Luați aminte de voi și de toată turma, zice Apostolul, asupra căreia Duchul sfânt v'a pus episcopi, ca să păstoriți biserica D-zeului celui viu.“ Sfințenia misiunei noastre nu se degradează prin puținul respect ce arată unii către religiune, ci prin nedreapta întrebuițare ce fac de dânsa unii dintre servitorii ei.

Cu iuțea, cu mânia și asprimea nu se pot îndrepta niciodată defectele inimei omenești, din contra prin asemenea mesuri se perde iubirea și încrederea poporenilor. Să ne gândim apoi că noi nu suntem stăpâni, ci servitorii lor, după cuvântul Domnului; că nu trebuie să facem din auctoritatea noastră un jug ce-i apasă, ci un mijloc de sprigin, de ușurare și mângăere. Să nu uităm a considera de bune drepturile noastre, fie morale sau materiale, decât numai pe cât vor fi folositoare lor; că aceste drepturi nu ni s'au dat, și auctoritatea nu ni s'a încredințat decât pentru a înlesui succesul funcțiunilor noastre, ear nu pentru a-le pune stavilă; pentru a atrage mai mult respect religiunei, ear nu mai multă fală demnității noastre; pentru a face misiunea, auctoritatea noastră folositoare, ear nu mândră, de temut sau neapropiată. Să ne silim dară a întemeia auctoritatea noastră asupra parochienilor iubindu-i, ușorându-i, edificându-i. Să căutăm cu toată serioșitatea intereslee mântuirii lor și ei nu vor negliga datorii ce au către păstorii lor, căci vrednic este lucrătorul de plata sa, și căutați mai întâiu împărația lui Dzeu și dreptatea lui, și toate celelalte se vor adauge voue.

Noi n'am primit puterea ce ni s'a dat decât pentru ei, ear nu asupra lor, și astfel ei primind dela noi pe deplin necesariile spirituali, vor deveni mai călduroși spriginitori ai nostri, îngrigind de noi cu cele materiale trebuincioase existenței preotului. Nu pentru noi înșine, ci pentru ei am primit darul preoției, pentru ei suntem păstori. Să-i servim așa dară cu toată bunăvoința, cu toată dragostea, și fără alt scop decât acela al mântuirii lor, fiind bine încredințați, că noi suntem păstori numai pe cât avem turmă, și turmă nu avem decât numai pe cât o îngrigim, o conservăm și o cultivăm.

Mijloacele pentru această înaltă și grea lucrare ni s'au dat toate de către Mântuitorul și succesorii sei; nouă ne rămâne să facem o bună întrebuițare de dînsele. Dintre toate însă blândeța este cea dintâiu, prin care vom pute isbuti mai sigur în lupta ce ne stă înainte; căci ea își are izvorul în dragostea creștinească care este, sufletul tuturor virtuților evanghelice; ea deschide brațele părintești fiului răstăcit; ea chiamă pre cei desmoșteniți la sinul mamei lor spirituale și le redă drepturile de mai nainte; ea plânge cu cei întristați, suferă cu cei lipsiți, încuragează pe cei slabi de inimă, ridică pre cei căzuți, ceartă cu indulgență pre cei ce stau improtivă, și învinge prin răbdare îndărătnicia lor; pre cei răstăciți îi îndreptează cu bunătața inimei; în fine blândeța pogoară roua cerească în sufletele oflitate de arșița patimilor, făcându-se tuturor toate, ca pe toți să-i dobândească. Cum dar

va pute păstorul să aducă la staul oia cea răstăcită dacă nu va ave blândeța păstorului celui, care sufletul f-și pune pentru oi? Cum va fi el la înălțimea misiunii sale, dacă nu va urma celui ce a zis: *Învățați-ve dela mine că sunt smerit și blând cu inima.*

Un preot.

Pastorala P. S. Sale Iosif Goldiș

După vechiul obicei existent în eparchia Aradului P. S. Sa episcopul Iosif Goldiș a adresat clerului și poporului o pastorală mai lungă, pentru serbătorile Nașterii Domnului, din care estragem următoarele părți:

Învrednicindu-ne Dzeu să ajungem a sërba împreună acésta zi mare și însemnată, acésta zi a împăcării omului cu Dzeu, veniți Iubiții mei fii sufletești, să ne bucurăm Domnului Dzeului nostru cu bucuria, de care este cuprins bolnavul, când părăsește patul durerilor, cu bucuria, de care e cuprins călătorul, care în butul valurilor și ispitelor ajunge la liman, cu bucuria, cu care robul ajunge la libertate și la lumină; veniți ca Magii dela răsărit să ne închinăm, veniți să ne bucurăm cu păstorii Vitleemului și cu ângerii din Cериuri, să cântăm Împăratului Cериurilor imnul de laudă și mărire, imnul bucuriei și veseliei noastre sufletești „*Mărire Tie Celui, ce ni-ai arătat nouă lumină. Mărire întru cei de sus lui Dzeu și pe pământ pace, între ômeni bunavoire.*

Știu, că și voi toți doriți, și cine n'ar și dori pacea? pentru-că cine să nu știe, că unde domnește pacea, acolo darul binecuvântării a aflat pământ binneroditor, acolo toate merg spre bine, toate prosperă, toate se întăresc.

Nu este însă destul numai să dorim pacea, ci pentru-ca să o dobândim, trebuie să ne străduim a-i și face loc în inimile, în cugetările, convingerile și faptele noastre, pentru că, precum pentru a dobândi împărația Cериurilor, nu este destul să zicem numai Dômn! Dômn! ci trebuie să facem și voia Tatălui nostru, carele este în Cериuri; astfel nici pacea, dorită pentru toți nu o putem dobândi și nu o putem ocroti altcum, decât împlinind poruncile, prin cari se exprimă voia Tatălui nostru din Cериuri, adecă făcând loc în inimile noastre Dragostei și iubirei de ômeni.

Mântuitorul Christos prin pogorirea sa din Cериu a rupt vrajba în trupul său, a rupt pârtele, ce despărția pre om de Dzeu; și după-ce Christos este pacea noastră, precum ne învață și Apostolul Ginților, astfel pentru a dobândi, ocroti, cultiva și întări pacea în inimile și sufletele noastre, nu avem decât a urma învățătorei și esemplul lui Christos, adecă să ne iubim unul pe altul și să avem dragoste între noi, ér acésta dragoste și iubire nu numai să o arate fie-care, mic și mare, tânăr și bătrân, avut și sêrac, domn și stăpân de o potrivă, ci să o și dovedescă prin aceea, că știe și iertă împrumutat gre-

șelele vecinului și deapropelului său; că respectă unul altuia dreptul și păzește cinstea, averea și sănătatea deapropelului său.

De ne iubim unul pe altul, Dzeu între noi petrece și dragostea lui desăvârșită este întru noi. I Cart. sobor. Ioan cap IV v. 12.

Cumcă darul și binecuvântarea lui Dzeu din dragoste și iubire se revarsă asupra noastră, va fi de ajuns să Vă aduc înainte, că bunul nostru Părinte, Dzeu Tatăl, numai din nemărginita iubire și dragoste către neamul omenesc a trimis pe Mântuitorul Christos, unul născut Fiul său, pe pământ; că Mântuitorul Christos erași numai din iubire către Dzeu părintele său și din dragoste către neamul omenesc s'a umilit pe sine, luând chipul robului ca să rescum-pere omenimea din blăstēmul strămoșesc și să împace pe om cu Dzeu Creatorul său, prin urmare ca să ne putem bucura de darul și binecuvântarea păcii, trebuie necondiționat să sădim și cultivăm în inimile noastre **dragostea**, pentru că precum ne învață S. Ap. Pavel către Galateni cap. 5 v. 2.: *Roda duchului este dragostea, bucuria, pacea, îndelung răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândetele, înfrânarea poftelor, împotriva cărora nu este lege.* Și tot același Apostol în cartea I către Corinteni cap 13 v. 1 zice: *De așa grăi în limbă omenesci și îngeresci, er dragoste nu am, facut-m'am, ca o aramă sunătoare sau chimval răsunător. Și de așa ave prorocie, de așa ave totă știința, și de așa ave totă credința, ca să mut și munții, dacă dragoste nu am, nimic nu folosește. De așa împărți totă avuția mea și de așa da trupul meu să-l ardă, dacă dragoste nu am, nici un folos nu-mi este.*

Pentru-ca să se sălășluască între voi dragostea, carea se bucură de dreptate și de adevăr, și din care isvorește pacea, bunăstarea și îndestulirea: trebuie Iubiții mei fii sufletești să îmbrățișăm cu totă căldura inimei noastre **Lumina** cunoștinței, care este lumina vieții, aceea lumină, care noauă ni-a răsărit prin Nașterea lui Christos și acesta cu atât mai mult, cu cât Christos este lumina noastră, precum însuși mărturisește despre sine zicând: *Eu sum lumina lumet, cel ce 'mi urmează mie, nu va umbla întru întunec, ci va avea lumina vieții.*

Vă rog deci cu Psalmistul „*luați aminte staturile mele*“ plecați urechea voastră la graiurile gurii mele, stăruiți cu toții pentru luminarea și deșteptarea întru învățăturile cele de lipsă, dintre cari cea dintâi este credința în Dzeu; cultivați și întăriți în inimile voastre și a fiilor vostri frica lui Dzeu, dragostea evanghelică, din cari toate va isvori pacea și binecuvântarea lui Dzeu.

Dupa cari pofindu-vă la toți, ca Săntele Sărbători ale Nașterii, Anului nou și Botezului Dni să le ajungeți cu pace, sănătate, bucurie și îndestulare acum și la mulți ani!

Iisus Christos.*)

Pe timpul, când apără Mântuitorul pe pământ toate popoarele erau predominante de presimțirea, că în timpul cel mai apropiat o se apăra în lume un bărbat de mare renume.

„In întreg Orientul“ — zice Suetoniu — „era răspândită părerea veche și constantă că din Iudea se va rădica un bărbat, carele va crea împărăția lumii întregi.“¹⁾

Tacit ne spune aceeași aproape cu tot acele cuvinte. După espunerile acestui mare istoriograf „cei mai mulți dintre Iudei aveau convingerea firmă, că după un oracol cuprins în cărțile lor sfinte, pe acest timp (domnia lui Vespasian) Orientul are să câștige o nouă putere și un bărbat din Iudea va domni peste întreaga lume.“²⁾

Ear' Iosif Flaviu vorbind despre pustiirea Ierusalimului spune: La resvrătire contra Romanilor, Iudeii au fost mânați mai ales de o profetie mistică, care le prezice, că pe acest timp se va rădica din mijlocul lor un bărbat, care va ajunge să fie domn peste întreg pământul.³⁾

În noul testament încă aflăm multe urme în ceea ce privește aceasta credință lațită în poporul Israelitean. Poporul care aleargă în pustietate la Ioan Botezătorul i-l întreabă pe acesta: ori de nu dânsul este îndelung așteptatul Mesia, Unsul Domnului, Christos? Ear' tinerii din Emaus se intristează foarte, când află, ca Ioan nu este bărbatul, care să mantuiască poporul lui Israil.

Cele șeptedece de șeptemâni de ani ale lui Danii precum și cei 490 de ani dela reconstruirea templului lui Solomon erau plinite. Origen. — enumerând toate aceste tradițiuni ale Iudeilor — adauge, că mulți dintre aceștia priveau și recunoșteau pe Iisus Christos ca pe eliberatorul națiunii, prezis prin profeti. (Origen contra Celsum.)

Așadară Ceriul a pegătit și îndreptat calea ce avea să urmeze Fiul-Omului. Națiunile erau despărțite prin datine și forme de guvernament, și ura și dușmănia dintre ele erau moșteniri dela părinți. Deodată fusă zângănitul armelor înceată și popoarele împăcate, ori învinse, se perd în marea masă a poporului roman.

Pe deoparte religiunea și datinele ajung gradul decadenței și stricăciunii, care cu forța face schimbări întrêsele, pe de alta parte marile învățături despre unitatea lui Dzeu și nemurirea sufletului, încep tot mai mult a se lăți pe pământ.

Astfel se deschid în toate părțile căile pentru noua învățatură. O limbă comună îi stă într'ajutor ca atât mai

*) După Chateaubriand.

1) Suet. in Vespas. (Cap. IV.) Percrebuerat Oriente toto vetus et constans opinio, esse in fatiis, ut eo tempore Iudaea profecti rerum potirentur.

2) Tacit Hist. lib. V. cap 13. Pluribus persuasio in erat antiquis sacerdotum litteris continens, eo ipso tempore fore, ut vollesceret Oriens, profectique Iudae rerum potirentur.

3) Ioseph de bello Iudaico.

repede să se lăfască. Vastul imperiu roman s-a compunea din națiuni parte sălbatică, parte civilizate, nefericite însă toate în gradul suprem.

Pentru cei dintâi este simplitatea învățaturii creștine, pentru ceștia-lalți virtuțile ei morale, — și pentru toți caritatea și iubirea sunt mijloacele spre atingerea fericirii, ce ceriul a pregătit-o popoarelor.]

Aceste mijloace i-și auvără efectul lor atât de mare, încât două sute de ani după Iisus Christos, Tertulian a putut să zică judecătorilor romani: „Noi suntem abia de ieri și umplem aproape toate orașele, insulele, fortărețele, castrale voastre, noi împopulăm coloniile, decuriile, adunările de censfătuire și palatele voastre; în Senatul și Forul vostru sunt creștini; vouă nu v-e lăsam decât Templul: Sola relinquimus templa. (Tertul. apolog. cap 37.)

Cu aceste pregătiri naturale mari și pline de efect se îmbină măreția minunilor.

Adevăratele oracole, cari d-e atâta timp amuțiseră în Ierusalim i-și redică de nou vocea și falsele Sybille tăcură. La Resărit s'a arătat o stea nouă; Gavriil s'a coborât la Maria și în înăltimile cerești un cor îngereșc se auzia cântând în tăcerea nopții: „Marire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bunăvoire!“

Pentru popor.

În Franția au început deja de mult să se îngrijească oamenii superiori de instruirea și educarea poporului. Din această preocupăție, au eșit: *Lecturile populare*, organizate de Maurice Bouchor și funcționând deja în mahala ele cele mai populate de lucrători și oameni de rând; *Universitățile populare*, care sunt încă în formare; *Cooperățiunea ideilor*, societate de conferințe contradictorii, ținute între intelectuali și muncitori, și la care lucrează publiciști, profesori, literatori; și *Uniunea pentru acțiunea morală*. Ținta acestor instituțiuni este aceeași, numai mijloacele se deosebesc. Scopul, spiritul, sufletul acestor societăți pentru educațiunea poporală, se cuprind în următoarele, spuse de asociația pentru *Universitățile populare*:

„Acțiunea noastră e mare: voim adevărul, frumosul, viața morală pentru toți; voim ca poporul să fie admis a se împărtăși din bunurile cari constituiesc patrimoniul propriu al omenirii; voim o civilizațiune reală de la care să nu fie esclusă majoritatea oamenilor.

„Asociația noastră nu propagă nici o doctrină politică, religioasă, ori filosofică, particulară... Iși interzice dar ori-ce proselitism, și nu esclude de cât escluderea. Ea nu voesce să-și facă partizani, divizând și amărând spiritele; ci, unindu-le prin căutarea binelui și adevărului, prin bucuria frumosului, să facă oameni. Spiritul care ne însuflețesce este un spirit liber.

„Ne vom adresa inimii. Învățămîntul nostru va fi viu. Vom pătrunde poporul în plăcerile lui, în lucrările lui, în suferințele lui. Prin aceasta, vom da tinerelor generațiuni un puternic motiv de a lucra, o rațiune de a trăi. Numai făcând cât mai multă justiție, vom stabili concordia socială.“

Oameni cu nume ilnstre s'au asociat pentru realizarea acestei opere. Emile Troliet, vorbind despre această activitate în folosul poporului, indică clar preocupățiunile din care a isvorit. „Nu e de ajuns să instruesci poporul, trebuie să-l și educi. Instrucțiunea se adresează și adul-

tului și maturului; și, începută în școala primară, se urmărește în viața socială, înainte, în timpul și după miliție. Instrucțiunea nu este nici de cum un rău, cum o socotesc spiritele rău-voitóre și superficiale, cari atribuiesc dezvoltarea vițiilor, dezvoltării învățaturii. E rău nu să începi o operă bună, ca învățămîntul popular, ci s'o lași neterminată. E rău nu să oferi poporului un instrument minuat, lectura, ci să-l lași să citescă ori-ce diar rău, și să ignoreze ori-ce carte frumoasă. Să-i dăm cărți frumoase: clasice, romantice ori contimporane, să-i servim o mană literară, dar mai ales morală și umană; să-l învățăm astfel a părași cărciuma în care nu bea de cât alcool și ură, adică mörte; și să se așeze pe pașiștea școalei, unde va bea adevăr, echitate, frumusețe, adică viață.“

S. M.

D I V E R S E.

Sărbători fericite! urăm tuturor cetitorilor și corespondenților nostri!

* *Pentru frecventarea școalei.* P. S. Sa episcopul Iosif Goldiș a trimis un ordin circular la toți inspectorii școlari, la oficiile parohiale și tuturor învățătorilor din districtul consistoriului arădan, ca în interesul frecventării regulate a școalei învățătorii să compună la 1 și 15 a fie-cărei lune un conspect despre absențiile nejustificate, subscris de învățătorul și președintele comitetului parochial, care îl vor transpune antistiei comunale pentru a procede în conformitate cu legile existente față de părinții renitenți, cari nu-și trimit copii la școală.

* *O enciclică a Patriarhiei din Constantinopol.* Sinodul patriarhiei din Constantinopol a dat o enciclică (carte pastorală) către toți Episcopii și Metropolitiți acelui scaun patriarhal, prin care li se atrage stăruința, că din momentul ce ar fi permutați în altă eparhie, nu mai au nici un drept în eparhia unde erau mai nainte a lua nici o dispozițiune. În cazul când iau cunoștință de permutare, până la plecarea pot oficia, dar atât și nimic mai mult.

* *Dar pentru biserică.* Vrednicul credincios d'aici Georgiu Șofiescu, pătruns de sântămintă creștinească, a donat sântei noastre biserici, acum nainte de sărbătorile născerii Domnului un rând de ornate preoțesci în preț de 120 corone. Pentru această faptă laudabilă și dar merinimos — în numele comitetului parochial, — vin a exprima susnumitului donatoriu adănea și sincera mea mulțămîntă, rogând pre prea bunul Părinte ceresc ca jertfa depusă pe altariul Domnului să i-o resplatească însutit. De Dumnezeu să aibă mulți imitatori. Capolnaș, în 20 Decemvre 1899. Ioan Micu, preot v. pres. com. paroch.

* *Bibliografie.* „Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român“, de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fasc. XVIII., care cuprinde articolele dela „Heliotropium“ până la „Hypochondria“. Dintre numeroasele articole ale acestui fascicol remarcăm:

Articole de interes special românesc: Henția, Hepites, Herescul, Herestrău, Hodoș-Bodrog, Hodoșiu, Holban, Hera, Horia, Hotin, Hunedoara (cu 2 ilustrațiuni), Hunyadi, Hurmuzachi (Dr. I. G. Sbi- era), Huru (Onciul), Huși, Hușan.

Biografii străine: Herder (M. Străjan), Herodot. Hofer, Homer (M. Străjan), Honterus, Horatius (M. Străjan), Hugo Victor, Humboldt, Hus, Husiți (Iarnik).

Art. de geogr., istorice, științifice: Herțegovina, Hertzian, resunătorul, Hessa, Heteeni (Agulletti), Hieroglyfe (T. Antonescu), Hohenzollern. Hughe-noți, Hydrocarbure, Hydrogen, Hydrotherapia, Hypnotica, Hypnotism, etc.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck, Bucuresci) și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenumărare pentru un tom broșurat fl. 10.—, legat fl. 11.60, în România: lei 25.—, resp. lei 28.50.)

* Avis! Pentru concursuri și tipărituri, rugăm a se face comanda la administrațiunea tipografiei, nu la redacțiunea ziarului.

Redacțiunea.

Rugăm pe P. T. D-ni cari sunt în restanță cu abonamentul la foia „Biserica și Școla” pre an. curent 1899 să binevoiască a se grăbi cu achitarea.

Administrațiunea
tipografiei diecesane.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„BISERICA și ȘCOLA.”

Foia bisericească școlastică, literară și economică.

Cu 1 Ianuarie stil vechiu 1900 deschidem abonament nou la „Biserica și Școla.”

Rugăm pre toți domnii abonați de până acum, cari doresc a avea foia noastră și pe viitoriu, se binevoiască a trimite la „Tipografia diecesană” prețul de prenumerațiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UN AN . . . . . 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:

PE UN AN . . . . . 14 franci.
„ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

Sprîjinul moral și material, de care până acum s'a bucurat foia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitoriu vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii caldure precum și de bunăvoința nestrămutată a On. Public cetitoriu.

Redacțiunea.

Concursuri.

Pentru deplinarea definitivă a stațiunilor învățătorești de mai jos, din inspectoratul Halmagiului se escrie concurs, cu termenul de alegere 30 de zile dela prima publicare:

Rîșculița. Salariu anual în bani gata 250 fl.; 6 stingini de lemne à 8 fl. 48 fl., pentru conferință 10 fl., venitele cantorale 10 fl., la olaltă 318 fl., cuartir liber și grădina.

Jomești: Salariu anual în bani gata 220 fl., 6 stingini de lemne à 8 fl. 48 fl., pentru conferință învățătorească 10 fl., venitele cantorale 20 fl., la olaltă 298 fl., cuartir liber și grădina.

Doritorii de a ocupa vre-una din aceste stațiuni sunt avertizați, ca recursurile provădute cu toate documintele prescise și adresate respectivului comitet parochial ale trmite scrisurii inspector școlar în Halmagi până la 10/22 Ianuarie 1900.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA m. p. prot. insp. școlar.

—□—

Amăsurat dispozițiunei Ven. Consistoriu diecesan de dto 27 Iuliu a. c. Nr. 4152/99 se escrie concurs pentru indeplinirea definitivă a postului imbinat preoțesc-învățător din comuna Topla în protopresviteratul Belințului cu termen de alegere în 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

a) una sesiune pământ arătoriu constatatoriu din 30 jughere catastrale și stola usuată;

b) ca învățătoriu: cuartir cu o chilie, cuină și grajd cu grădina de 1200 □, și în bani 43 fl. v. a.

Parochia este învnuată la ajutoriu de stat, și cu acesta dă un venit de peste 400 fl. v. a.

Reflecții sunt potțiți a-și suscerne recursurile lor instruite cu documintele despre cualificațiunea lor teologică și pedagogică P. O. Domn Lucian Șepetan adm. prott. în Chisetu, având a-se presenta în vro Duminecă ori sərbătore în s. biserică spre a-și arăta desteritatea lor în cele rituale.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘEPETAN, m. p. adm. paroch.

—□—

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe baza planului și preliminarului aprobat de Ven. Consistoriu Nr. 3015 dto 13/26 Iuliu 1899. se escrie concurs de licitație minuendă pentru edificarea școlei gr. orient. române confesionale din Comuna Șicula, tractul Boroșineu comitt. Aradului, care se va ține la 27 Decemvre 1899, (8 Ianuarie 1900) în școla din loc.

Prețul esclamării este 3124 fl. 60 cr. Planul preliminar și condițiile se pot vedea la oficiul parochial din loc

Licitanții vor depune vadiu 10% a prețului esclamării.

Din ședința comitetului parochial ținută în Șicula la 18/30 Noemvre v. 1899.

Florion Monța,
preș. com. par.

Georgiu Crucean,
not. com. par.

—□—